

Зміст

Бой-жінка	3
Сватання на Гончарівці.....	63
Щира любов, або Милий дорогше щастя.....	147

БОЙ-ЖІНКА

Українська опера в трьох діях

Комедія «Бой-жінка» (1839) – один із найважливіших творів української драматургії, написаний у жанрі водевілю-фарсу. У центрі сюжету – родинні непорозуміння й ревності, подані з гумором і народним колоритом. П'єса мала сценічний успіх у Харкові та швидко поширилася в інших театрах, утвердивши українську мову й побутову тематику на професійній сцені.

ОСОБИ:

Потап Левурда – селянин.

Настя – його дружина.

Оришка. – його мати.

Сумасвод – улан.

Дія відбувається в Іванівці, поблизу Харкова.

ДІЯ ПЕРША

Внутрішнє подвір'я селянської хати. На задній стіні хата з дверима; на сцену виходить вікно зі стулками; з лівого боку сцени заплетений город, через плетень у який можна перелізти; у городі попереду велике вербове дерево, а за ним – різні інші.

Ява перша

Настя. *(Одна в городі копає грядку або, сидячи на лавці, шие).*

№ 1

Чи я в полі не травиця була?

Чи я в полі не зелена була?

Взяли ж мене – покосили –

І в покоси положили!

Така доля моя! (2)

Чи я в лузі не калина була?

Чи я в темнім не червона була?

Взяли ж мене поламали
І в пучечки пов'язали.
Така доля моя! (2)
Чи я в батька не дитина була?
Чи я в нього не кохана була?
Взяли ж мене заміж віддали –
І світ мені зав'язали...

Така доля моя! (2)

Що то вже не дурно сказано – доля! То й терпи!
Як по моїй натурі – усе б співала та скакала! Так що
ж будеш робити? А там і нестямися, як молодії літа
минуються... Ох, доленька... доля моя (*копає або шиє*).

Ява друга

*Настя і Сумасвод входить, не помічаючи її;
свій мішок кладе вбік.*

Сумасвод.

№ 2

Іде улан по селу,
Шабелькою брязь-брязь!
На дівчину усом морг! (2)
Та й у шпори лясь-лясь! (2)
Постривай же лиш, улане, –
Не моргай усами;
Не озовуся я до тебе (2)
Чорними бровами. (2)
Улан крутить чорний ус,
Шабелькою брязь-брязь,
До дівчини усміхнувся – (2)
Та у шпори лясь-лясь! (2)

СВАТАННЯ НА ГОНЧАРІВЦІ

Українська опера в трьох діях

Комедія «Сватання на Гончарівці» (1835) – один із найпопулярніших творів української класичної драматургії. У центрі сюжету – історія кохання Уляни та Олексія, яким перешкоджає корисливе сватання недолугого москаля Стецька. Побудована на народному гуморі, дотепних діалогах і піснях, п'єса відтворює колорит слобожанського життя. Упродовж ХІХ ст. «Сватання на Гончарівці» входило до репертуару більшості українських труп і стало однією з найулюбленіших народних комедій. Постановки зберігали популярність і в ХХ столітті, закріпивши за п'єсою статус класики національної сцени.

ОСОБИ:

Прокіп Шкурат – обиватель з-за Лопані.

Одарка. – его жінка.

Уляна – їх дочка.

Олексій – панський підданий.

Павло Кандзюба – обиватель з-за Харкова.

Стецько – его син.

Осип Скорик – вислужений жовнір.

Тиміш – обиватель з Заїківки.

Дівчата, подруги Уляни.

Дія ся в місті Заркові на Гончарівці.

Дія перша

Улиця на Гончарівці. В далечині видна Холодна гора.

ЯВА ПЕРША

Прокіп підпилий, виходить із свого двора без пояса і шапки; несе свиту на плечі і співає:

Спить жінка, не чує,

Що мужик її мандрує.

Спи, жінко, спи!

Я тим часом одягнуся.

Та на вольну заберуся,

А ти, жінко, спи!

Хоч немає ні алтина,

Відвічатиме свитина,

А ти, жінко, спи!
Як заставляю я свитину,
То і вип'ю четвертину,
А ти, жінко, спи!
О, та мудра ж і сивуха!
А ти, жінко, псяюхо,
Спи кріпко, спи!
Як уволю я нап'юся,
Чорта й жінки не боюся, –
Нехай вона спить!

(Крадеться через сцену).

Одарка. *(виходить з хати, не виходячи з подвір'я).*
А куди-то вже потяг, йолопе? Чи то вп'ять на вольну?
Вернися лишень сюди!

Прокіп. *(невдоволений, набік).* От чортова догля-
дачка! Таки і вздріла! *(Кричить до неї з досадою).* Чого
там вертатися? Ніколи!

Одарка. Яке там ніколи припало? Вернися, бузові-
ре! *(Він її не слухає, вона йому грозить кулаками).* Вер-
нись, кажу тобі, вернись! Чи хоч, щоб за патли вп'ять
притягла? *(Він хоче йти. Вона, розсердившись, вибігає
з-за воріт і кричить).* Вернись, вернись, вернись!

Прокіп. *(з досадою вертається).* Тадже і вернувсь!
Ну, чого там так пильно припало?

Одарка. А кажи, куди було помандрував?

Прокіп. *(все з гнівом).* Та де тобі помандрував?
Тільки хотів було йти до шевця, щоб чобіт залатав.

Одарка. Яке тепер латання? Неділенька свята; за-
був еси, кателиче? Чи з глузду спився? Ще добрі люди
і з церков не повиходили, а ти вже і на вольну швандяв!
Знаю я тебе! Оце було б так, як позавчора: п'ятінка свя-

ЩИРА ЛЮБОВ, АБО МИЛИЙ ДОРОГШЕ ЩАСТЯ

Драма в п'ятьох діях

Драма «Щира любов, або Милий дорогше щастя» (1840) – один із перших українських сценічних творів, у якому побутова картина поєднана з глибокою соціальною проблематикою. Твір виріс із однойменної повісті й став віхою становлення національного театру. Вперше п'єсу поставлено 21 серпня 1842 р. у Харкові трупю Л. Ю. Млотковського, де вона здобула успіх у глядачів і критики. Через образи Галочки й Зоріна автор утверджує ідею чистоти почуттів та перемоги правди.

ОСОБИ:

Таранець – обиватель підгороддя Гончарівки.

Галочка – дочка його.

Олена – подруга її.

Микола – робітник його.

Твердохліб – обиватель із города Харкова.

Зорін – офіцер.

П'ятаковський – приказний із губернської канцелярії.

Сусідній народ, складаючий весілля.

Розсильні із губернської канцелярії.

Дія ся в 1770-ім году.

ДІЯ ПЕРША

Донос

Середина хати заможного українського обивателя.

Ява перша

Галочка і Олена. сидять прядуть і тихенько співають.

Галочка. *(переставши співати)* От же собака забрехала...*(Виглянувши у вікно, скрикує.)* Олено, мерщій! та ну-бо, мерщій!

Олена. *(оставивши роботу, встає)* А що там таке?..

Галочка. Та ну-бо, яка неповоротна! Мерщій заціпку... *(Бігає сюди і туди.)*

Олена. *(слідкуючи за нею)* Яка там заціпка?.. Де там вона?..

Галочка. *(усе з неспокоєм)* Та онде двері... держи-бо... заціпни...

Олена. *(остановлюючись)* Чи ти дурна, чи божевільна? Що робити, скажи?

Галочка. Хіба ж не чуєш? Заціпни, кажу, двері, та не пускай...

Олена. Кого там не пускати?..

Галочка. Його не пускай... цур йому! Я боюсь його... Ну-бо, швидше заціпни...

Олена. Тадже й заціпнула.

Галочка. Держи, душко, і клямку; та кріпко, а то відірве...

Олена. Та й держу ж.

Голос. *(за дверима і стукання в двері знадвору)* Дома хазяин? Отоприте!

Олена. *(держачи двері, до Галочки, притулившись у другім кутку, внівголоса)* А що сказати?

Галочка. *(в кутку, дрижачи від страху)* Скажи, що нема нікого в хаті.

Голос. *(і уп'ять стук)* Эй, кто есть? Отоприте...

Олена. Нема нікого у хаті, ідіте дальш...

Голос. Как нема?.. А кто же говорит? Отопри сейчас!..